

ІНТРОДУЦЕНТИ ДЕНДРАРІЮ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОГО МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

На території дендрарію виявлено 73 види, 1 гібрид і 5 декоративних форм інтродукованих деревних рослин, які належать до 43 родів, 24 родин. Серед життєвих форм переважають листопадні дерева та кущі — 76,9 % від загальної кількості видів та форм. Найбільшою за кількістю видів є родина Rosaceae (21,9 %). Згідно з результатами флористичного аналізу, близько 2/3 видів інтродукованих рослин походять зі Східно-Азіатської та Атлантично-Північно-Американської областей. У дендрарії зростають також два реліктових види — *Taxus baccata* L. та *Ginkgo biloba* L.

Декоративні насадження відіграють дуже важливу роль у міському будівництві та благоустрої населених пунктів. Вони є одним з найефективніших засобів поліпшення умов проживання мешканців міст, селищ [2]. У 1971 р. під керівництвом К.К. Смаглюка та В.І. Ступара було закладено дендрарій площею 2 га по вул. Ф. Дзержинського (нині І. Мазепи) у м. Івано-Франківськ. Планування посадок робили таким чином, щоб, з одного боку, прикрасити будівлю Українського науково-дослідного інституту гірського лісівництва, а з другого — розмістити колекції найважливіших лісоутворюючих порід. Тому дендрарій було поділено на дві частини: передню, декоративну, партерного типу, і задню, колекційну, наукового призначення. За даними В.К. Терлецького [5], загалом було висаджено 153 види та форми рослин, з яких до Pinophyta належало 47 видів та форм, а до Magnoliophyta — 106 видів та форм.

Однак наприкінці 80-х років минулого століття колектив УкрНДІ гірського лісівництва перебрався до іншої будівлі у центральній частині міста. В результаті дендрарій змінив господаря. Ним став медичний коледж. Не маючи відповідного догляду, багато видів та форм цінних інтродуцентів загинуло і випало з флори дендрарію. На жаль, сьогодні та частина колекції дендро-

флори, яка розташована позаду будівлі, перебуває у жахливому стані: доріжки зруйновані і заросли синантропними видами, повсюди розкидане сміття.

Тому метою нашої роботи було проведення інвентаризації насаджень, систематичного, біоморфологічного і дендрофлористичного аналізу.

Види визначали за виданнями: "Определитель высших растений Украины" [3], "Визначник рослин Українських Карпат" [1]. Систематичні таксони наведено за А.Л. Тахтаджяном [4].

У результаті проведення інвентаризації виявлено 73 види, 1 гібрид і 5 декоративних форм деревних рослин, які належать до 43 родів, 24 родин.

Аналіз життєвих форм показав, що із загальної кількості видів та гібридів дерева становлять 69,1 %, кущі — 29,6 %, ліани — 1,3 % (табл. 1).

Таблиця 1. Спектр життєвих форм інтродукованих видів дендрарію

Життєва форма	Кількість видів та гібридів	% від загальної кількості видів та гібридів
Вічнозелені дерева	15	20,5
Листопадні дерева	36	48,6
Вічнозелені кущі	2	2,6
Листопадні кущі	20	27,0
Листопадні ліани	1	1,3

Розподіл дерев і кущів за класами висоти такий: до низьких дерев (5—7 м заввишки) належать 4 види, до дерев першої величини (від 25 м і вище) — 23, другої величини (15—24 м) — 15, третьої величини (7—15 м) — 9 таксонів, до високих кущів (вище 2,5 м) — 12, до середніх (1—2,5 м) — 10 видів.

Серед представників дендрарію переважає частка листопадних деревних видів (76,9 %), а вічнозелені рослини становлять 23,1 %.

Систематичний аналіз інтродукованих деревних видів виявив 6 провідних родин. Найбільшою за кількістю видів є Rosaceae (10 родів і 16 видів): *Sorbus intermedia* (Ehrh.) Pers., *Mespilus germanica* L., *Padus maackii* (Rupr.) Kom., *Spiraea vanhouettei* Zabel., *Malus neidzwetzkyana* Dieck., *Amelanchier canadensis* Medik. та ін. На другому місці —

родина Pinaceae (6 родів і 11 видів): *Larix leptolepis* Gord., *Abies concolor* Engelm., *Pinus flexilis* James., *P. sibirica* Du Tour., *Picea pungens* Engelm., *Tsuga canadensis* (L.) Carr. та ін. До складу 4 родин входять по чотири види: Fabaceae (*Amorpha fruticosa* L., *Laburnum anagyroides* Medic, *Caragana arborescens* Lam., *Robinia pseudoacacia* L.); Cupressaceae (*Thuja occidentalis* L., *Platycladus orientalis* Franco, *Chamaecyparis lawsoniana* Parl., *Ch. pisifera* Endl.); Fagaceae (*Quercus rubra* L., *Q. imbricaria* Michx., *Q. dentata* Thunb., *Castanea sativa* Mill.); Berberidaceae (*Berberis thunbergii* D.C., *B. coreana* Palib., *B. vulgaris* L., *Mahonia aquifolium* Nutt.). Такі родини, як Betulaceae, Aceraceae, Magnoliaceae, Tiliaceae, Caprifoliaceae представлені трьома видами. Родини Platanaceae, Oleaceae, Bignoniaceae — двома, 10 родин — одним видом.

Згідно з флористичним поділом світу за А.Л. Тахтаджяном [4], представники дендрарію походять з Голарктичного царства, Бореального та Давньосередземноморського його підцарств (табл. 2).

Усі види можна розділити на три групи. Першу групу складають 54 види, ареали яких розташовані в межах окремих флористичних областей. З них найбільша кількість походить з Атлантично-Північно-Американської області — 30 видів (*Pinus ponderosa* Dougl., *Platanus occidentalis* L., *Liriodendron tulipifera* L. та ін). 18 видів — із Східно-Азіатської області (*Larix leptolepis* Gord., *Acer ginnala* Maxim., *Ginkgo biloba* L. та ін). 5 — із Циркумбореальної області (*Sorbus intermedia* (Ehrh.) Pers., *Picea omorica* (Panc.) Purkyně та ін). *Crataegus turkestanica* Pojark. є представником Ірано-Туранської флористичної області.

Другу групу складають 15 видів, ареали яких розташовані в межах двох флористичних областей. 5 з них походять із Циркумбореальної та Східно-Азіатської областей (*Padus maackii* (Rupr.) Kom., *Quercus dentata* Thunb. та ін). Ареали 4 видів розташовані в межах Циркумбореальної та Ірано-

Таблиця 2. Розподіл інтродукованих видів дендрарію за походженням

Флористична область	Кількість видів	% від загальної кількості
Циркумбореальна	5	6,8
Східно-Азіатська	8	24,7
Атлантично-Північно-Американська	30	41,1
Ірано-Туранська	1	1,4
Циркумбореальна — Східно-Азіатська	5	6,8
Циркумбореальна — Ірано-Туранська	4	5,4
Циркумбореальна — Атлантично-Північно-Американська	3	4,1
Скелястих гір — Мадреанська	1	1,4
Східно-Азіатська-Ірано-Туранська	1	1,4
Циркумбореальна — Середземноморська	1	1,4
Циркумбореальна — Середземноморська — Ірано-Туранська	3	4,1
Циркумбореальна — Східно-Азіатська — Ірано-Туранська	1	1,4

Туранської областей (*Platanus acerifolia* Willd., *Malus niedzwetzkyana* Hemsl. та ін.). Три види походять із Циркумбореальної та Атлантично-Північно-Американської області (*Fraxinus lanceolata* Borkh., *Rhus typhina* L. та ін.). По одному виду походять із Східно-Азіатської та Ірано-Туранської, Циркумбореальної та Середземноморської, Скелястих гір та Мадреанської областей.

Третю, найменшу, групу складають 4 види, природні ареали яких розташовані в межах трьох флористичних областей. Представниками Циркумбореальної, Середземноморської, Ірано-Туранської областей є три види: *Vuxus sempervirens* L., *Cornus mas* L., *Fraxinus ornus* L. *Hipporhaë rhamnoides* L. є представником Циркумбореальної, Східно-Азіатської та Ірано-Туранської флористичних областей.

З реліктових видів у дендрарії зростають *Taxus baccata* L. та *Ginkgo biloba* L.

Декоративні форми в дендрарії представлені золотистою, колоноподібною і жовтіючою формами туї західної (*Thuja occidentalis* L.), пірчастою формою кипарисовика горохоплідного (*Chamaecyparis pisifera* Sieb. ef Zucc.), сріблястою формою ялини колючої (*Picea pungens* Engelm.).

Студенти та викладачі медичного коледжу заклали на території дендрарію город лікарських рослин, де вирощують малопоширені види трав'янистих рослин.

Сьогодні дендрарій медичного коледжу є цінним дендрологічним об'єктом. Він є науково-дослідною базою для визначення перспективності використання лісоутворюючих порід у карпатському лісівництві. Останніми роками дендрарій став навчальною базою студентів-біологів та лісознавців Інституту природничих наук Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Студенти мають змогу ознайомитись з інтродуцентами, що довели свою придатність для широкого використання в озелененні та лісовому господарстві. На превеликий жаль, через відсутність фінансування і дбайливого

господаря дендрарій перебуває у жалюгідному стані. Гинуть цінні декоративні деревні види, посаджені лісівниками-науковцями. Зберегти цей дендрологічний об'єкт — завдання і обов'язок громадськості Івано-Франківська.

Подальша робота проводитиметься із залученням студентів до впорядкування насаджень дендрарію. Потребують детальнішого вивчення екологічні властивості основних інтродукованих лісоутворюючих видів.

1. *Визначник рослин Українських Карпат.* — К.: Наук. думка, 1977. — 435 с.

2. *Кохно М.А., Гордієнко В.І., Захаренко Г.С.* та ін. Дендрофлора України. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Голонасінні. — К.: Вища шк., 2001. — 208 с.

3. *Определитель высших растений Украины /* Отв. ред. Ю.Н. Прокудин. — 2-е стереот. изд. — К.: Фитосоцицентр, 1999. — 548 с.

4. *Тахтаджян А.Л.* Система и филогения цветковых растений. — М.; Л., 1968. — 320 с.

5. *Терлецький В.К., Фодор С.С., Гладун Я.Д.* Ботанічні скарбниці Карпат. — Ужгород: Карпати, 1985. — С. 60—62.

Рекомендував до друку С.І. Кузнецов

В.И. Гнездилова

Институт естественных наук Прикарпатского национального университета им. В. Стефаника, Украина, г. Ивано-Франковск

ИНТРОДУЦЕНТЫ ДЕНДРАРИЯ ИВАНО-ФРАНКОВСКОГО МЕДИЦИНСКОГО КОЛЛЕДЖА

На территории дендрария выявлено 73 вида, 1 гибрид и 5 декоративных форм интродуцированных древесных растений, которые относятся к 43 родам, 24 семействам. Среди жизненных форм преобладают листопадные деревья и кустарники — 76,9 % от общего количества видов и форм. Наибольшим по количеству видов является семейство Rosaceae (21,9 %). Согласно результатам флористического анализа, около 2/3 видов интродуцированных растений происходят из Восточно-Азиатской и Атлантическо-Северо-Американской областей. В дендрарии растут также два реликтовых вида — *Taxus baccata* L. и *Ginkgo biloba* L.

V.I. Gnezdilova

Institute of Natural Sciences
of V. Stefanik Precarpathian National University,
Ukraine, Ivano-Frankivsk

THE INTRODUCED PLANTS OF IVANO-FRANKIVSK
MEDICAL COLLEGE ARBORETUM

73 species, 1 hybrid and 5 decorative forms of the
introduced plants in arboretum are identified.

These species and hybrid belong to 43 genera of 24 families. The most numerous are deciduous trees and shrubs — 76.9 %. Rosaceae family is the largest one. It includes 21.9 % of all species. According to the results of floristic analysis, about 2/3 species of the introduced plants are from East Asia and Atlantic-North-American regions. There are two relict species — *Taxus baccata* L. and *Ginkgo biloba* L.